

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

FOREIGN EXPERIENCE OF PREPARING TEACHERS OF PHILOLOGICAL SPECIALTIES FOR PROFESSIONAL ACTIVITY

Стаття присвячена дослідженню закордонного досвіду підготовки вчителів філологічних спеціальностей та можливостям його адаптації для вдосконалення професійної підготовки педагогів в Україні. У сучасному контексті глобалізації освітніх процесів та підвищених вимог до якості освіти, особливого значення набуває вивчення та імплементація найкращих європейських практик у національну освітню систему. У статті розглянуто основні моделі професійної підготовки вчителів філологічних спеціальностей у провідних країнах світу, такі як Велика Британія, Німеччина та Франція. Автором відзначено, що з врахуванням складності вимог до методики викладання іноземної мови, найбільш ефективним є інтегроване викладання у закладах вищої освіти країн Європи. У статті розглядається зміст освітніх програм підготовки вчителів філологічних спеціальностей для навчання дорослих у закладах вищої освіти Великої Британії. Проаналізовано кваліфікаційні рівні CELTA для викладання англійської мови, уточнено їх структуру, завдання та теми. Відзначено високу ефективність дуальної системи освіти в Німеччині, де суттєвий компонент підготовки педагогів відбувається у формі стажування у закладах освіти. Саме формат стажування дозволяє вивчати та засвоювати конкретні професійні завдання, дотримуючись відповідних методів і прийомів. У закладах Франції акцентовано увагу на розвитку мовної компетентності та методик викладання іноземних мов. Майбутні вчителі філологічних спеціальностей отримують доступ до новітніх методик і технологій викладання, що дозволяє підвищити якість освітнього процесу. Проаналізовано ключові аспекти підготовки вчителів, зокрема, методики викладання, використання сучасних технологій, підходи до практичної підготовки, а також роль міжнародних програм обміну та стажувань. Особлива увага приділена формуванню мовної та культурної компетентності в майбутніх вчителів, що є важливою умовою для їхньої професійної діяльності в умовах багатокультурного середовища. На основі отриманих результатів запропоновано шляхи адаптації іноземного досвіду в українській системі освіти, що включають модернізацію освітніх програм, підвищення рівня міжнародної співпраці, а також запровадження інноваційних методик викладання. Результати дослідження можуть бути корисними для науковців, викладачів, освітніх адміністраторів у сфері освіти, а також сприятимуть підвищенню якості підготовки педагогічних кадрів в Україні.

Ключові слова: міжнародна співпраця, інноваційні методики викладання, багатокультурне середовище, модернізація, профе-

сійна підготовка, мовна компетентність, освітня програма.

The article is dedicated to the study of international experience in the training of philology teachers and the possibilities of adapting this experience to improve the professional training of educators in Ukraine. In the current context of globalization of educational processes and increased demands for the quality of education, the study and implementation of the best European practices into the national education system have gained particular significance. The article examines the main models of professional training of philology teachers in leading countries, such as the United Kingdom, Germany, and France. The author notes that, given the complexity of the requirements for foreign language teaching methodology, integrated teaching in higher education institutions in Europe proves to be the most effective. The article explores the content of educational programs for training philology teachers for adult education in higher education institutions in the United Kingdom. The qualifications levels of CELTA for teaching English are analyzed, with clarification of their structure, objectives, and topics. The high effectiveness of the dual education system in Germany is highlighted, where a significant component of teacher training occurs in the form of internships in educational institutions. The internship format allows future teachers to study and assimilate specific professional tasks while adhering to relevant methods and techniques. In France, educational institutions focus on developing language competence and foreign language teaching methodologies. Future philology teachers gain access to the latest teaching methods and technologies, which enhances the quality of the educational process. The key aspects of teacher training are analyzed, including teaching methodologies, the use of modern technologies, approaches to practical training, as well as the role of international exchange programs and internships. Special attention is given to the development of linguistic and cultural competence in future teachers, which is crucial for their professional activities in a multicultural environment. Based on the obtained results, the article proposes ways to adapt foreign experience into the Ukrainian education system, including the modernization of educational programs, the enhancement of international cooperation, and the implementation of innovative teaching methods. The research results may be useful for scholars, educators, and educational administrators, and will contribute to improving the quality of teacher training in Ukraine.

Key words: international cooperation, innovative teaching methods, multicultural environment, modernization, professional training, language competence, educational program.

УДК 378.147:80
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/77.30>

Островський О.О.,
докт. філос.,
доцент кафедри філології
Закарпатського угорського інституту
імені Ференца Ракоці II

Постановка проблеми у загальному вигляді.
Актуальність дослідження питання підготовки вчителів філологічних спеціальностей до професійної

діяльності набуває особливої значущості в контексті сучасних викликів глобалізації та інтеграції освітніх систем. На сучасному етапі розвитку

суспільства роль освіти є ключовою в забезпеченні економічного зростання та соціальної стабільності, а професійна підготовка вчителів стає однією з пріоритетних сфер розвитку державної політики у більшості країн світу. Іноземний досвід підготовки педагогічних кадрів, особливо в розвинутих країнах, є надзвичайно цінним джерелом для порівняльного аналізу та адаптації найкращих практик в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про значний інтерес до підготовки вчителів-філологів за кордоном, зокрема в ЄС та Великій Британії. Т. Григор'єва досліджує інноваційні підходи до підготовки вчителів-філологів для роботи з дорослими в освітніх закладах Великої Британії, акцентуючи на специфіці програм підвищення кваліфікації. Л. Заюкова аналізує особливості підготовки перекладачів у країнах ЄС та необхідність адаптації цих підходів в Україні. О. Пономарьова вивчає підготовку майбутніх учителів-філологів за кордоном, звертаючи увагу на необхідність упровадження кращих світових практик в українську систему освіти. В Черниш та ін. досліджують сучасні методи підготовки вчителів іноземних мов, наголошуючи на важливості інтеграції новітніх педагогічних технологій. Зарубіжні дослідження, такі як праці D. Vanegas та M. del Pozo Beamud, аналізують методологію Content and Language Integrated Learning (CLIL), що може бути корисним для адаптації в Україні.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проблематика підготовки вчителів-філологів у контексті міжнародного досвіду широко досліджується, однак залишається низка невирішених аспектів, які потребують подальшого наукового аналізу. Однією з ключових проблем є адаптація успішних зарубіжних моделей підготовки вчителів до українських реалій. Хоча існує значний масив досліджень, присвячених порівняльному аналізу освітніх систем, питання інтеграції цих моделей в український освітній контекст залишається недостатньо розробленим.

Іншою невирішеною частиною є забезпечення високої якості практичної підготовки майбутніх вчителів-філологів, що відповідає вимогам сучасного ринку праці. Незважаючи на численні дослідження, що охоплюють питання методологічної підготовки, існує потреба у вивченні ефективних моделей співпраці між освітніми закладами та школами-партнерами, які могли б забезпечити практичний досвід, наблизений до реальних умов роботи.

Таким чином, існує необхідність у подальших дослідженнях, спрямованих на адаптацію закордонного досвіду, удосконалення практичної підготовки та розробку нових підходів до оцінювання компетентності майбутніх вчителів-філологів.

Мета статті – охарактеризувати закордонний досвід підготовки вчителів філологічних спеціальностей до професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу. У контексті підготовки вчителів філологічних спеціальностей особливу увагу слід приділяти розвитку мовної та культурної компетентності, що є ключовими складовими професійної діяльності в умовах багатокультурного суспільства. Проте сучасна українська система підготовки педагогів стикається з низкою проблем, серед яких можна виділити недостатню інтеграцію інноваційних методик викладання, обмежені можливості для міжнародної співпраці та обміну досвідом, а також відсутність належного зв'язку між теоретичною підготовкою та практичною діяльністю.

Враховуючи складність вимог до методики викладання іноземної мови, найбільш успішною видається формою інтегрованого викладання змісту та мови, це подвійний підхід, який сприяє вивченню навчального змісту в тандемі з додатковою мовою, зазвичай англійською [7]. Незважаючи на те, що цей метод не приділяє достатньої уваги вивченню граматики та фонетики певної іноземної мови, він дозволяє студентам бути максимально інтегрованими в мовне середовище, тому він досить популярний для використання в європейських країнах. Метод викладання іноземної мови, який забезпечує навчання на основі змісту, є високоефективним. Наприклад, ця методологія може розглядатися для використання як ефективна методологія навчання та важлива допомога у створенні численних можливостей для використання іноземної мови, якщо були включені значущі теми та часта практика [12]. Очевидно, що підготовка фахівців найвищого рівня у викладанні іноземної мови передбачає не тільки використання провідних перевірених сучасних європейських методик навчання, а й відповідний обсяг професійної компетентності у викладачів та інструкторів [4]. Особливо важливо враховувати цей фактор у контексті транснаціональних процесів у соціальному та культурному житті світової спільноти. Трансформаційні тенденції сучасного соціального та політико-економічного простору визначають модернізацію освітньої сфери, зокрема системи та методики навчання висококваліфікованих викладачів іноземних мов [8]. Крім того, слід зазначити, що «освітні наслідки включають важливість професійної підготовки вчителів, орієнтованих на дослідження, як у знанні змісту базових мовних конструкцій, так і в педагогічних знаннях про набуття грамотності EFL [11].

Аналіз закордонного досвіду підготовки вчителів філологічних спеціальностей дозволяє виокремити кілька ключових аспектів, які можуть бути корисними для модернізації української системи освіти. Зокрема, варто звернути увагу на досвід

таких країн, як Велика Британія, Німеччина та Франція, які мають різноманітні підходи до професійної підготовки вчителів.

Стосовно питання, яке розглядається, слід зазначити, що у Великій Британії особа, яка прагне стати вчителем англійської мови, повинна отримати необхідну кваліфікацію, яка підтверджується отриманням сертифіката або диплома з викладання англійської мови. Сертифікат з викладання англійської мови для дорослих (CELTA) [1] є свідченням високого рівня професійної підготовки.

Програма курсу окреслює декілька цілей [10]: поглиблення мовних знань та їх практичного застосування; розуміння різноманітних підходів до вивчення англійської мови, зокрема щодо мотивації та залучення учасників групи, а також ролі вчителя під час уроків; засвоєння принципів навчання англійської мови дорослих; формування необхідних навичок для фасилітації освітнього процесу в дорослій аудиторії; ознайомлення з відповідними інструментами та дидактичними ресурсами для навчання дорослих, оцінювання знань та збір додаткової інформації; визначення можливостей для постійного професійного зростання.

Крім того, програма курсу «CELTA» наголошує на практичній діяльності студентів. Кожен учасник повинен пройти щонайменше шість годин практики принаймні на двох рівнях у відповідній віковій групі, а також вісім годин спостереження за досвідченими викладачами на їхніх уроках. Крім того, студенти повинні створити та представити портфоліо з освітнього курсу, яке повинно містити всі письмові завдання та матеріали з їх практичної підготовки.

Важливо підкреслити, що освітня програма курсу наголошує на розвитку педагогічних навичок, необхідних для планування освітнього процесу, визначення освітніх потреб студентів, а також створення, використання та модифікації освітніх ресурсів для підвищення академічної успішності студентів та професійного зростання.

У закладах освіти Великої Британії групове обговорення є одним із найпоширеніших методів навчання. Такий підхід дозволяє студентам формулювати та захищати власні точки зору, одночасно дозволяючи педагогів поєднувати теоретичні концепції з досвідом студентів. Залежно від предметів, які вивчаються, різні цілі можуть бути встановлені для дискусійних груп, включаючи розвиток навичок критичного та логічного мислення студентів, допомогу їм у вирішенні проблем або застосуванні теоретичних знань у практичному контексті, перегляд студентських робіт, таких як реферати, проекти, плани, а також результати експериментальних досліджень, перегляд матеріалу під час підготовки до іспитів, розширення розуміння тем, що обговорюються на лекціях, і вивчення відповідної літератури. Крім того, педагоги у Великій

Британії використовують низку методів, включаючи методичні презентації, мікронавчання, аналіз відеозаписів уроків, проведених викладачами та практикантами, рольові вправи, планування гіпотетичних уроків та використання професійних нотаток викладачів англійської мови [3].

У німецьких університетах вивчення філології зазвичай включає вивчення двох іноземних мов, причому одна мова супроводжується семінарами з перекладу, зосередженими на конкретних темах, таких як інженерні науки, право, медицина та економіка [2]. Вивчення іноземної мови передбачає вдосконалення як усних, так і письмових навичок спілкування, а також вивчення культури відповідної країни. Відмінною рисою філологічних програм бакалаврату є поділ навчальних предметів на основний обов'язковий розділ і факультативний компонент, який пропонує поглиблені знання та навички, корисні для майбутньої професійної діяльності або для здобуття ступеня магістра.

Німеччина демонструє ефективність дуальної системи освіти, де значна частина підготовки педагогів проходить у формі стажування у закладах освіти. Це дозволяє майбутнім вчителям не лише засвоїти теоретичні знання, але й здобути практичні навички, необхідні для професійної діяльності. Крім того, німецька система освіти активно підтримує міжнародні обміни та співпрацю, що сприяє підвищенню рівня професійної компетентності педагогів.

Під час стажування з дидактики, студенти вивчають конкретні професійні завдання, дотримуються методів і прийомів, використовуваних викладачем на уроці для досягнення цілей навчання, застосування технічного рівня, аналізують конкретні професійні труднощі, що виникають у студентів в процесі навчання, щоб поліпшити знання про освітній вплив викладання. У період блочного стажування з дидактики у кожного студента також є наставник, урок якого він може відвідувати і пізніше надати допомогу стажеру підготуватися і викладати уроки. Викладання та супровід стажування з дидактики основної спеціальності логічно завершує практичне професійне навчання під час навчання у ЗВО [9].

У Франції для отримання ступеня бакалавра філології потрібен два роки університетської освіти, спрямовані на теоретичне розуміння, а потім додаткові два роки, присвячені вдосконаленню практичних навичок шляхом практичного навчання та вивчення факультативних предметів. Тривалість, зміст і якість цих освітніх програм відрізняються. На основі очікуваних навичок і мов, які вивчаються [5], у Франції прийнято вивчати незалежні магістерські програми, які дійсно доступні. Водночас майбутні викладачі іноземних мов можуть підвищувати свою методичну майстерність на педагогічних майстернях [6].

Франція, зі свого боку, акцентує увагу на розвитку мовної компетентності та методик викладання іноземних мов. Французька система освіти забезпечує майбутнім вчителям філологічних спеціальностей доступ до новітніх методик і технологій викладання, що сприяє підвищенню якості навчального процесу та підготовці учнів до глобальних викликів.

Аналіз закордонного досвіду свідчить про необхідність адаптації найкращих практик до українських реалій. Враховуючи специфіку вітчизняної системи освіти та поточні виклики, можна виокремити кілька напрямів, які потребують удосконалення.

Необхідно посилити інтеграцію теоретичної підготовки з практичною діяльністю, що можна реалізувати шляхом збільшення кількості годин практики в освітніх програмах, а також через впровадження дуальної системи освіти, яка успішно функціонує в Німеччині. Такий підхід дозволить майбутнім вчителям отримати практичні навички та підвищити рівень підготовки до професійної діяльності.

Важливим аспектом є розвиток міжнародної співпраці, що включає програми обміну, стажування за кордоном та участь у міжнародних освітніх проєктах. Такий підхід дозволить українським педагогам отримати доступ до сучасних методик викладання, розширити професійний кругозір та підвищити якість навчання.

Слід звернути увагу на розвиток мовної та культурної компетентності майбутніх вчителів філологічних спеціальностей, що можна досягти через інтеграцію курсів з міжкультурної комунікації, а також через впровадження новітніх технологій у процес навчання, таких як дистанційне навчання, використання мультимедійних ресурсів та онлайн-платформ.

Висновки. Отже, аналіз закордонного досвіду підготовки вчителів філологічних спеціальностей дозволяє зробити ряд важливих висновків для удосконалення системи підготовки педагогічних кадрів в Україні. Інтеграція найкращих світових практик у процес професійної підготовки вчителів сприятиме підвищенню якості освіти та конкурентоспроможності українських випускників на світовому ринку праці. Адаптація ефективних методик і технологій навчання, що використовуються у провідних країнах світу, може стати ключовим чинником у розвитку мовної та культурної компетентності як майбутніх вчителів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Григор'єва, Т. Ю. Підготовка вчителів-філологів до навчання дорослих на базі освітніх закладів Великої Британії. *Інноваційна педагогіка*. 2019. № 10. Т. 1. 2019. С. 135–139.
2. Заюкова Л. Особливості професійної підготовки перекладачів у країнах Європейського Союзу. *Діалог культур у Європейському освітньому просторі: матеріали VII Міжнародної конференції*, м. Київ, 10 травня 2022 р. Київ: КНУТД, 2022. С. 213–217.
3. Пономарьова О. І. До питання про підготовку майбутніх учителів-філологів закордоном. URL: <http://url.li/qdkqkn> (дата звернення: 23.08.2024).
4. Pak A., Kozlova T., Kovalova K., Tkachenko L., Harmash O. Methodological principles in the field of philology of modern European methods of teaching a foreign language. *Amazonia Investiga*. 2022. № 11 (55). PP. 201–208.
5. Салтикова Т. О. Особливості організації професійної підготовки вчителів у Франції. *Інноваційна педагогіка*. 2021. № 38. С. 182–187.
6. Стрелок Н. В., Самелюк А. В., Мітькіна Є. М. Відмінність і подібність систем вищої філологічної освіти України та європейських держав. *Академічні візії*. 2023. № 18. URL: <http://surl.li/qyzaqx> (дата звернення: 23.08.2024).
7. Banegas D. L., del Pozo Beamud M. Content and language integrated learning: A duoethnographic study about CLIL pre-service teacher education in Argentina and Spain. *RELC Journal*. 2022. №53 (1). PP. 151–164.
8. Chemysh V. V., Vaseiko Y., Kaplinskiy V., Tkachenko L., Bereziuk, J. Modern Methods of Training Foreign Language Teachers. *International Journal of Higher Education*. 2020. №9 (7). P. 332.
9. Turchyn A., Kashuba O., Kravchuk T., Navolska H., Derkach, H. The dual model of practical professional and pedagogical training of future teachers for vocational schools in Germany. *Journal of Education Culture and Society*. 2022. № 13 (2). PP. 713–728.
10. University of Cambridge: Certificate in English Language Teaching to Adults (CELTA). URL: <http://www.cambridgeesol.org/exams/teaching-awards/celta.html>.
11. Vaisman E. E., Kahn-Horwitz J. English foreign language teachers' linguistic knowledge, beliefs, and reported practices regarding reading and spelling instruction. *Dyslexia (Chichester, England)*. 2019. № 26 (3). PP. 305–322.
12. Vanichvasin P. Effects of content-based instruction on English language performance of Thai undergraduate students in a non-English program. *English Language Teaching*. 2019. № 12 (8). P. 20.